

T.C.
BAŞBAKANLIK
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
DİN HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

EZAN ÇALIŞTAYI RAPORU (III)

16 Şubat 2017 - Samsun

T.C.
BAŞBAKANLIK
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
DİN HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

EZAN ÇALIŞTAYI RAPORU (III)

16 Şubat 2017 - Samsun

İÇİNDEKİLER

A. GİRİŞ	5
B. SUNUM ÖZETLERİ.....	6
I. Sunum: Ezanda Ses Kullanım Teknikleri Doç. Dr. Ahmet ÇAKIR – Ondokuz Mayıs Ü. İlahiyat F. Öğretim Üyesi.....	6
II. Sunum: Ezanda Ses-Nefes Eğitimi ve İcra Edilecek Makamlar Ali Osman ALACA - DİB Musiki Korosu Şefi.....	8
III. Sunum: Ezan ve Salâ Hizmetlerinde Karşılaşılan Sorunlar Veysel ÇAKI - Samsun İl Müftüsü.....	11
C. MÜZAKERELER.....	12
1.Ses Cihazları İle İlgili Sorunlar	12
2.Personel İle İlgili Sorunlar	12
3.Salâlar İle İlgili Sorunlar	12
4.Eğitim İle İlgili Sorunlar	13
5.Ezanların İcrası İle İlgili Sorunlar	13
D. KARARLAR.....	13

A. GİRİŞ

Başkanlığımızca yürütülen ezan ve salâ hizmetleri başta olmak üzere cami odaklı din hizmetlerinde karşılaşılan sorunları ve çözüm önerilerini görüşmek ve din hizmetlerinde verimliliği artırmak amacıyla 16 Şubat 2017 tarihinde Samsun İl Müftülüğü'nün ev sahipliğinde "Ezan Çalıştayı" gerçekleştirilmiştir.

Cami Hizmetleri Daire Başkanı Selahaddin Çelebi, çalıştayın hayırlara vesile olmasını dileyerek başladığı takdim konuşmasında "Ezanın daha güzel okunması, ezan ve salâ ile ilgili sorunlar ve çözüm önerilerini görüşmek amacıyla bu çalıştayları yapmaya başladık. İstanbul Haseki Abdurrahman Gürses Eğitim Merkezi'nde birincisini, Ankara Rifat Börekçi Eğitim Merkezi'nde ikincisini gerçekleştirdiğimiz Ezan Çalıştayı'nın üçüncüsünü gerçekleştirmek için bir araya geldik. Bu vesile ile bugünkü çalıştaya ev sahipliği yapan Samsun İl Müftülüğü'ne ve İl Müftümöze teşekkür ediyorum." diyerek sözlerini tamamladı.

Samsun İl Müftüsü Veysel Çakı, Başkanlığın bu çalıştayı Samsun'da gerçekleştiriyor olmasından duyduğu memnuniyetini dile getirdi ve katılımcılara "hoş geldiniz" diyerek iştiraklerinden dolayı teşekkür etti.

Din Hizmetleri Genel Müdürü Doç. Dr. Yaşar Yiğit, "Merkezi sistem ezan uygulaması, başladığı günden bugüne kadar birtakım sorunları da beraberinde getirmiştir. 2012 yılından sonra Sayın Başkanımızın hassasiyeti ile merkezi ezan sisteminin tedricen kaldırılması söz konusu olmuştur. Bu doğrultuda her görevlimizin ezanı kendisinin okuması konusunda bir takım çalışmalar yapılmıştır. Ülke genelindeki 87.000'i aşkın camide 51.000'in üzerinde görevlimizin ezanı kendisinin okuduğu, bilgilerimiz arasındadır. Ezan ile ilgili şikâyetleri minimize etmek için bu tür çalışmalar yapmayı önemsiyoruz." diyerek konunun önemine dikkat çekmiştir.

Eğitim Hizmetleri Genel Müdürü Prof. Dr. Ali Erbaş, "İstiklal şairimiz Mehmet Akif Ersoy, "Bu ezanlar ki şehadetleri dinin temeli, ebedi yurdumun üstünde benim inlemeli" dizeleri ile duasını dile getirmiştir. 14 asırdan beri bu şehadetleri güzel bir seda ile dile getiren müezzin kayyımlarımız halen anılmaktadırlar. Din görevlilerimizin tamamını ezanı usulüne uygun ve güzel okuma yeterliliğini haiz duruma getirmek ve görevlilerimizi bu doğrultuda bilinçlendirmek için bu çalıştayları yapmaktayız." sözleri ile duygu ve düşüncelerini dile getirmiştir.

Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Yavuz Ünal, yaptığı açılış konuşmasında; "Gelen şikâyetlerin kahir ekseriyeti ezan ve salânın teknik kısımları ile alakalıdır. Zaman içerisinde ezana namaz vaktinin habercisi olmasının ötesinde İslam beldesinin kimliği, alemi olmak gibi bir misyon yüklenmiştir. Dünya üzerinde bu topraklar kadar şehidi olan, ezan sesi ile yoğrulmuş ve bu sesi özleyen başka bir coğrafya yoktur. Öncelikle ele alınması gereken konu bu nedenle ezan konusudur. Çalıştaylarımızda birbirine yakın olan illeri bir araya getirmek suretiyle bölgeye özel çözümler üretelim istiyoruz. İnsanların duymak istedikleri güzel ezanı dinletelim istiyoruz. Bu konuda önce alanda karşılaşılan sorunların tespitini yapmak, sonrasında temelden başlayarak sorunları çözmeyi arzu ediyoruz." sözleriyle çalıştayın hedefini dile getirmiştir.

Çalıştaya Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Yavuz Ünal, Eğitim Hizmetleri Genel Müdürü Prof. Dr. Ali Erbaş, Din Hizmetleri Genel Müdürü Doç. Dr. Yaşar Yiğit, Cami Hizmetleri Daire Başkanı Selahaddin Çelebi, Doç. Dr. Ahmet Çakır ve Ali Osman Alaca ile Samsun, Sinop, Giresun ve Ordu il müftüleri, il müftü yardımcıları ve ilçe müftüleri katılmıştır.

B. SUNUM ÖZETLERİ

Çalıştay üç oturum halinde gerçekleştirilmiştir. Oturumlarda sunumlar dinlenmiş ve konu katılımcıların müzakeresine açılmıştır. Raporun bu bölümünde, gerçekleştirilen sunumlar özetlenecektir.

I. Sunum:

Ezanda Ses Kullanım Teknikleri

Doç. Dr. Ahmet ÇAKIR

Ondokuz Mayıs Ü. İlahiyat F. Öğretim Üyesi

- Ezanda ses kullanımı teknik bir problemdir. Problemi aşmak için personelin ciddi bir eğitimden geçirilmesi gerekmektedir.
- Ezanın usulünce okunmaması sorununun temelinde personel istihdamından kaynaklanan bir takım problemler bulunmaktadır. Son yıllarda hizmetlerin aksamaması için yapılan zorunlu personel alımları, nitelik problemini beraberinde getirmiştir.
- Süleymaniye Camii'nin müezzin alım kriterleri için Kanuni'nin tavsiyesi, öncelikle hafız, evli, görünüm ve giyimi güzel, musikiyi iyi biliyor olması şeklinde olmuştur. Ancak bu vasfa sahip insanlara da hak ettiği maaşın verilmesini öngörmüştür.

- Din görevlilerini imkânlar nispetinde ses eğitimi alabilecekleri konservatuar veya müzik eğitimi veren kurumlara yönlendirmek sorunun çözümünde faydalı olacaktır.
- Bununla birlikte öncelikle ezan metninin telaffuzunda meydana gelen hataları düzeltmek gerekmektedir. Bu hususta yaygın görülen hatalar şu şekilde sıralanabilir:
 - ◆ Tekbirlerdeki "Allah" ve "Ekber" lafızlarının bölünerek telaffuzu,
 - ◆ "Allah" lafzının "lam" harfinde uzun medler gerçekleştirilmesi,
 - ◆ "Eşhedü" lafzının "Eşşedü" gibi yanlış telaffuzu,
 - ◆ "İlahe" kelimesindeki medd-i tabinin bir elif miktarından fazla uzatılması,
 - ◆ "Resulullah" terkinindeki "lam" harfinin üç-beş med miktarı tutulması,
 - ◆ Salah ve felahlarda "hayyalessalah-hayyaelfelah" gibi "ayn" harfinin düşürülerek okunması,
 - ◆ Son tekbirlerdeki "ra" harflerinin ince telaffuzu,
 - ◆ Medler arasında bir insicamın bulunmaması, medd-i munfasıl uzatılmazken medd-i tabinin çok uzun okunması,
 - ◆ Dini öğrenim gören gençlerin ezan metnine aşına olmamaları ezan metni ile ilgili problemleri teşkil etmektedir.
- Ezanın çok uzun okuması değil güzel okuması önemsenmelidir.
- Ezan ve diğer dini musiki formlarının icrasında yüksek sesle (bağırarak) okumak gibi bir yanlış algı ve beklenti vardır. Hâlbuki sesi yükseltecek olan mikrofondur. İcracının sesini uygun düzeyde tutması, ses sağlığı ve icranın verimliliği açısından önemlidir.
- Ses kullanımı ile alakalı esas problem, kişinin kendi ses alanını bilmemesidir. İnsanların üç ses türü vardır. Bunlar: Tenor (ince ses), bariton (orta) ve bas (kalın erkek sesi). Öncelikle din görevlilerine seslerini tanımaları ses aralıklarını bilmeleri tavsiye edilmelidir.
- Sesleri birbirlerine benzer görevlilerin yakın camilerde istihdam edilmesi ve çift ezan okunması sağlanabilir.

- Ezan okumaya tiz seslerden başlanmamalı, salah ve felahta tize çıkılmalı, son tekbirlerde ise karar verilmelidir.
- Ezanın belli bölümlerinde ses tizleştikçe ağız boşluğuna ve kafaya doğru sesi vererek gerekli yumuşaklık sağlanabilir. Tiz sestten aniden pese düşmek büyük uçurumlar oluşturmaktadır.
- Din görevlilerinden detone olan, ses rahatsızlığı geçirenler olabilmektedir. Bu durumda olan personelin ezanı mümkün olduğunca düz ve kısa okuması daha uygundur.
- Camilerde kullanılan ses sistemleri problemler arasında yer almaktadır. Bu sistemler profesyonel olmayan kişiler tarafından kurulabilmektedir.
- Ses cihazlarının kullanımında yaygın bir hata eko kullanımınıdır. Okunan metnin anlaşılması öncelenmeli, gereksiz eko kullanımından vazgeçilmelidir.

II. Sunum:

Ezanda Ses-Nefes Eğitimi ve İcra Edilecek Makamlar

Ali Osman ALACA

DİB Musiki Korosu Şefi

- Ses eğitimi, insanların sesini en doğru şekilde kullanabilmeleri için geliştirilen bir tekniktir. Ses telleri eğitilerek ve bilinçli kullanılarak daha güzel ve daha performanslı sunumlar gerçekleştirilebilir.
- Şan tekniği, özellikle batıda kullanılan bir tekniktir. Türk müziğinde batılılardan farklı olarak şan tekniğinden ziyade hançere tekniği kullanılmaktadır. Bu da bizim müziğimizin altyapısının farklı olmasından kaynaklanmaktadır.
- Şan tekniği Türk müziğine bire bir uygulanmak istendiğinde Türk müziği açısından birtakım deformasyonlar ortaya çıktığı görülmüştür. Onun için Türk müziğinin kendine has ses eğitim sistemi oluşturulmalıdır.
- Günlük hayatta bilinçli bir şekilde kullanmadığımız diyaframımız, akciğerlerimiz, sinüs boşluklarımız, ağız ve karın boşluğumuz gibi organlarımızı daha düzenli ve daha bilinçli kullandığımız zaman iyi bir performans sergileyebilmekteyiz.

- Nefes egzersizleri, doğru nefes alma teknikleri, diyafram egzersizleri, ses açma ve genişletme çalışmaları, hançere çalışmaları gibi teknikler hangi musiki türü icra edilirse edilsin onu icra edene fayda sağlayacak tekniklerdir.
- "Ses eğitimine nereden başlamak gerekir?" sorusuna cevaben nefes eğitiminden başlamanın gerekliliği söylenebilir. Din görevlilerine öncelikle doğru nefes almak öğretilmelidir.
- Bir insan normalde bir dakika içinde 15-20 defa nefes alırken Dünya Sağlık Örgütü 7-8 veya 10'a kadar olan nefesin sağlıklı olduğunu belirtmektedir.
- Yapılan araştırmalar, ülkemizde kaliteli nefes alma oranının %30 olduğunu belirtmiştir. Bunun sonucu olarak ciğerlerimizle alakalı hastalıkların önemli bir kısmı doğru nefes alıp vermememizden kaynaklanmaktadır.
- Hipertroid ve panik atak gibi bazı hastalıkların teşhisinde hastanın yanlış nefes alıp vermesi doktorlar tarafından hastalığın sebeplerinden biri olarak dile getirilmektedir. Diyafram düzgün kullanıldığında korku, heyecan ve panik atak gibi hissi duyguların vuku bulmadığı uzmanlarca saptanmıştır.
- Diyafram, Allah-u Teâlâ'nın bize bahşetmiş olduğu önemli bir nimettir. Fakat biz bu nimeti kullanmak yerine daha çok ciğerlerimizi çalıştırıp yorulmasına sebep olmaktadır. Nefes alırken omuzların bir miktar kalkması, yanlış nefes alındığının, diyaframın çalışmadığının göstergesidir.
- Spikerlere, yorumculara, futbolculara vb. meslek icra edenlere doğru nefes alıp verme ve diyafram kullanım eğitimi mesleğe başlamadan önce verilirken bu eğitimi asıl almaları gereken kişiler olan din görevlileri, eğitimden mahrum kalmaktadırlar.
- Bu teknikleri bilmeyen din görevlileri birtakım ses hastalıklarına maruz kalmaktadırlar. Yapılan araştırmalar, din görevlilerinin önemli bir kısmında nodül, polip, farenjit ve ses kistleri gibi hastalıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Bu hastalıkların en büyük sebebi de ses eğitimi almamış olmalarıdır.
- Efendimiz (a.s)'ın özellikle Bilal-i Habeşî'den ezan dinlemek isteme-

si, aslında onun ses estetiğine verdiği değeri göstermesi bakımından önemlidir.

- Günün farklı saatlerinin insan üzerinde bıraktığı etkilerden dolayı her ezanın farklı makamda okunmaya başlanması, Karahanlılar dönemine kadar uzanır. Farabi'nin gayretleri neticesinde makamlar ilk defa bu dönemde tasnif edilmiştir.
- Gazneliler döneminde ise müzik medreselerdeki eğitime dâhil edilerek önemli bir karakter kazanmıştır.
- Selçuklular döneminde makamlar üzerindeki çalışmalara hız kazandırılarak pentatonik yapıyı daha sağlam hale getirmek suretiyle bu müzik tekke ve camilerde kullanmaya başlanmıştır.
- Osmanlı'da makamların insanlar üzerindeki etkisinden hareketle her vakitte farklı makamda ezan okuma geleneği devam ettirilmiştir.
 - ◆ Sabah ezanı genellikle saba veya dilkeşhaveran makamında icra edilir. Saba makamı insana huzur verir, günlük hayata daha sakin başlamasını sağlar.
 - ◆ Öğle ezanı genel olarak uşşak veya bayati makamında okunur. Uşşak makamı, Farabi'ye göre insana aşk, heyecan ve tutku verir.
 - ◆ İkinci ezanı rast makamında okunur. Bunun sebebi ise vakit dar olduğu için insanlar üzerinde uyarıcı bir etki bırakmasıdır.
 - ◆ Akşam ezanı genellikle müstear geçişli segâh makamında okunur. Dini hassasiyetleri zirveye taşıyan bir makam olması sebebiyle tercih edilmiştir.
 - ◆ Yatsı ezanı insanların istirahat etme vakti olduğundan sükûnet veren hicaz makamında okunur.

III. Sunum: Ezan ve Salâ Hizmetlerinde Karşılaşılan Sorunlar Veysel ÇAKI Samsun İl Müftüsü

- Din görevlileri olarak hizmetimizin merkezi camidir. Bu nedenle cami hizmetlerinin ehemmiyeti büyüktür.
- Ezan, namaz için çağrı olmasının ötesinde çok farklı anlamlara sahiptir. Müslümanları birbirine bağlayan bir bağ, bir semboldür. Bu nedenle usulünce okunması çok önemlidir.
- Hizmetlerin yürütülmesinde karşılaşılan sorunlar var. Bu sorunların temelinde din görevlilerinin sınav sistemi ile ilgili sıkıntılar yer almaktadır. Uygulamadaki sınav sistemi hizmetin niteliğini artırmaya yönelik müftülerin inisiyatif almasının önünü tikiyor. Sınava girip barajı geçen din görevlileri istedikleri camileri tercih edip yerleşebiliyor. Bu durum zaman zaman önemli camilerdeki görevlere bu görevi deruhte edebilecek nitelikleri haiz olmayan görevlilerin gelebilmesinin önünü açıyor.
- Cami standartlarının belirlenmesi ile ilgili proje önemli bir adımdır. Bu hususta geç kalınmış olsa dahi ilerleyen süreçte önemli bir dönüşüm vesile olacağına şüphe yoktur.
- Camilerde müezzin kayyım kadroları yetersizdir.
- Din görevlilerinin okudukları salâlardan menfaat beklentisi içerisinde olmaları kabul edilemez. Bu konu görevlilerimizi yıpratmaktadır.
- Merkezi ezan ve vaaz sisteminin tamamen kaldırılması çözüm değildir. Sistemin bir takım olumlu kazanımları da olmuştur. Bu sistemi tamamen kaldırmak yerine belirli düzenlemelerle islah etmek daha doğru olacaktır.
- Merkezi sistem yayınından istifade edecek camilerin yeni oluşturulan bir sistemle merkezden müftülerin kontrolünde belirlenebiliyor olması da göz önüne alınarak sistem suistimallerin önüne geçebilecek şekilde yeniden yapılandırılabilir.
- Bina, direk üzerleri vb. mekânlarda yaygınlaşmaya başlayan ezanmatik kullanımı yanlış bir uygulamadır. Bununla ilgili gerekli tedbirler alınmalıdır.

- Personelin köylerden şehire tayin olabilmek için müezzinliğe geçmeyi düşünmeleri bir takım problemleri de beraberinde getirmektedir.

C. MÜZAKERELER

Yapılan sunumlar çalıştayın ilerleyen bölümlerinde müzakereye açılmış ve konu ile ilgili alanda karşılaşılan sorunlar aşağıdaki şekilde kayıt altına alınmıştır:

1. Ses Cihazları İle İlgili Sorunlar

- a. Cihazların kurulumu ve kullanımında yeterli teknik destek alınmaması,
- b. Hoparlör ses düzeylerinin uygun seviyede ayarlanamaması,
- c. Cihazların cami akustiği ve boyutları dikkate alınmadan kurulması,
- d. Cihazların gereksiz kullanımı.
- e. Cami hoparlörlerinin yüksek binaların arasında kalması ve ileriye sesin ulaşmaması,
- f. Ezanmatiklerin kullanımı ve yaygınlaşmaya başlaması.

2. Personel İle İlgili Sorunlar

- a. Din hizmetlerinin icrası için yetişmiş eleman bulmada yaşanan zorluklar,
- b. Personel istihdamında ses ve seda ile ilgili kriterlerin yetersizliği,
- c. Din görevlilerinden bir kısmının seslerinin eğitimsiz olması,
- d. Personelin ses hastalıkları neticesinde sesini iyi düzeyde kullanamaması veya kaybetmesi.

3. Salâlar İle İlgili Sorunlar

- a. Bir cenaze için salânın ilan amaçlı birden çok camide verilmesi,
- b. Salânın çok erken saatlerde verilmesi,
- c. Salâ metinlerinin yöresel farklılıklar göstermesi,
- d. Salâların kişilere göre farklı uzunluklarda okunması.

4. Eğitim İle İlgili Sorunlar

- a. Mahallinde rehber öğretici bulunamaması,
- b. Örgün eğitimde musiki ve makam derslerinin istenilen düzeyde verilmemesi,
- c. Düzenlenen ezan kurslarında kursiyerler arasında ciddi seviye farklılıklarının bulunması nedeniyle eğitim verimliliğinin düşmesi,
- d. Hafızlık eğitiminde öğrencilere güzel ezan icrası ile ilgili gerekli donanımın kazandırılmaması.

5. Ezanların İcrası İle İlgili Sorunlar

- a. Yakın camilerden okunan ezan seslerinin birbirini bastırması,
- b. Görevlinin izinli olması halinde ezan okuyacak kişinin kalmaması,
- c. Merkezi ezan sistemi kullanılmadığında münhal camilerde ezan okunmaması,
- d. Vakit içerisinde ezanın farklı zamanlarda okunması.

D. KARARLAR

Çalıştayda alınan kararlar şu şekildedir:

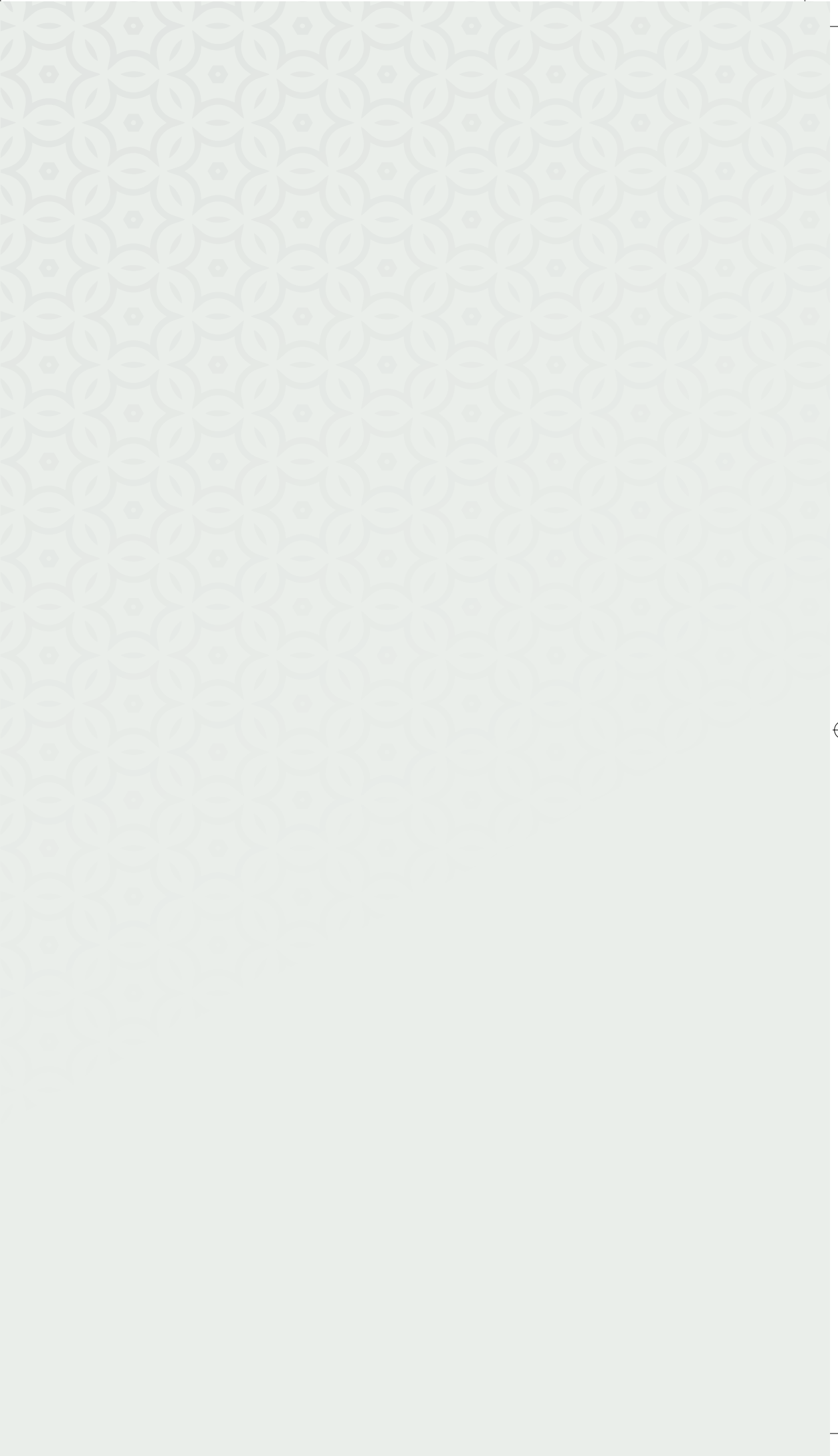
1. Camilerde kullanılan ses cihazlarının teknik özellikleri, kullanım şekilleri ve karşılaşılan sorunların çözümü ile ilgili uzman bir eleman marifetiyle din görevlilerine yönelik uygulamalı bir eğitim gerçekleştirilecektir.
2. Çoklu merkezi ezan sistemine geçilerek mahalle düzeyinde lokal merkezler oluşturulacaktır. Bu sistemlere dâhil edilecek ve sistem dışı bırakılacak camilerin yönetildiği kontrol paneli müftülüklerde kurulacaktır. Sistemin uygulanabilirliği, personel yeterlikleri vb. altyapı çalışmaları tamamlanarak oluşturulacak rapor mail ile Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne gönderilecektir.
3. Çoklu merkezi ezan sistemine geçiş için gerekli altyapı çalışmaları tamamlanan il ve ilçelerde sistem kullanıma açılacaktır. Ezanı güzel okuma yeterliğini haiz personelin görev yaptığı camide ezan okuması sağlanacaktır.

4. Cami içi ve dışında kullanılan ses cihazlarının dB ölçümleri yaptırılacak, 80 dB'i aşmamasına zen gösterilecektir.
5. Ezanmatiklerin kullanımına son verilecektir.

T.C.
BAŞBAKANLIK
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
DİN HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ